

Propozycje zapisów nowego Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego

Działania długoterminowe:

Obowiązki mieszkańców (w ramach zmiany uchwały antysmogowej dla Małopolski)

1. Wprowadzenie zakazu stosowania węgla w nowo instalowanych od 2021 roku kotłach i ogrzewaczach. Pozostają terminy na wymianę kotłów pozaklasowych do końca 2022 i 3,4 klasy do końca 2026. Oznacza to, iż mieszkańcy wymieniający kotły pozaklasowe oraz 3 i 4 klasy od dnia 1 stycznia 2021 r. nie będą mogli wymienić ich na kocioł węglowy (pozostaje możliwość instalowania kotłów na drewno i biomasę).
2. Wprowadzenie ograniczeń dla nowo instalowanych od 2021 roku kotłów na biomasę poprzez podwyższenie standardów emisji pyłu – emisja dla biomasy nie może przekraczać 20 mg/m³. Kotły muszą być wyposażone w zbiornik buforowy odpowiedniej pojemności.
3. Możliwość instalowania od 2021 roku nowych kominków i ogrzewaczy pomieszczeń jedynie, gdy są to urządzenia z zamkniętą komorą spalania, wartość emisji pyłu nie przekracza 20 mg/m³ oraz są wyposażone w elektrofiltr bądź automatykę pozwalającą na sterowanie podawaniem powietrza.
4. Wprowadzenie całkowitego zakazu stosowania paliw stałych (węgiel i biomasa) na obszarze strefy A i B wszystkich uzdrowisk w Małopolsce – dla nowo instalowanych źródeł od 2021 roku, dla istniejących po okresie przejściowym od 2027 roku.

Obowiązki gmin (poza Krakowem)

1. Prowadzenie akcji informacyjnej o wymaganiach uchwały antysmogowej z dotarciem do każdego punktu adresowego w gminie co najmniej raz w roku.
2. Przeprowadzenie inwentaryzacji 100% źródeł ciepła oraz instalacji OZE na terenie gminy do końca 2020 roku. Aktualizacja elektronicznej bazy inwentaryzacji powinna odbywać się na zakończenie każdego kwartału, aby możliwe było kwartalne monitorowanie zmian z poziomu województwa.
3. Stworzenie i utrzymywanie stanowiska Ekodoradcy w każdej gminie. Dla gmin o liczbie mieszkańców powyżej 20 tys., liczba Ekodoradców powinna wynieść co najmniej 2 osoby, a w gminach o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys., co najmniej 3 osoby. Zadaniem Ekodoradcy powinno być:
 - a. Doradztwo dla mieszkańców w zakresie technologii OZE, źródeł ogrzewania, programów dofinansowania i wymagań uchwały antysmogowej,
 - b. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza,
 - c. Obsługa programu Czyste Powietrze, inicjowanie i obsługa inwestycji w zakresie programu Stop Smog.

4. Powołanie straży gminnej lub międzygminnej prowadzącej kontrole przepisów o ochronie środowiska, w tym ekointerwencji oraz kontroli systemowych:
 - d. Kontrole interwencyjne powinny być wykonywane w ciągu 12 godzin od zgłoszenia. Informacja o podjętych działaniach powinna trafić do osoby zgłaszającej ekointerwencję w ciągu 3 dni od zgłoszenia.
 - e. Kontrole systemowe powinny corocznie objąć co najmniej 10% budynków ogrzewanych paliwami stałymi.
5. Wsparcie na osób dotkniętych ubóstwem energetycznym poprzez realizację inwestycji w zakresie wymiany ogrzewania i/lub termomodernizacji z programu Stop Smog lub środków własnych. Liczba przeprowadzonych inwestycji powinna wynieść co najmniej 2% budynków w gminie w ciągu 3 lat.
6. Wprowadzenie programów osłonowych dla najuboższych – uruchomienie dopłat do wyższych kosztów ogrzewania dla osób objętych pomocą społeczną, które zmieniły ogrzewanie na niskoemisyjne.
7. Przeznaczenie co najmniej 1% wydatków budżetu na dopłaty do wymiany kotłów, instalacje OZE lub termomodernizacje u mieszkańców.
8. Dofinansowanie dla obszaru Małopolski z programu Czyste Powietrze, Stop Smog i środków własnych gmin nie może obejmować nowych kotłów na węgiel. Konieczne jest wprowadzenie preferencyjnych warunków dla dofinansowania bezemisyjnych odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, fotowoltaika, kolektory).
9. Wszystkie nowe i modernizowane w zakresie energetycznym (ocieplenie, zmiana systemu energetycznego) przez gminy budynki publiczne od 2021 roku powinny być wyposażone w odnawialne źródła energii, natomiast od 2030 roku nowe i modernizowane budynki publiczne powinny być wykonane w standardzie zapewnienia zerowego bilansu energetycznego, jeżeli jest to technologicznie możliwe (ze względu na charakter budynku).
10. Nowo sporządzane lub aktualizowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego powinny zawierać analizę potencjalnych obszarów budowy farm fotowoltaicznych lub farm wiatrowych.
11. Miasta o liczbie mieszkańców pow. 50 tys. (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz) powinny opracować i przyjąć do końca 2021 roku plany zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP) według wytycznych KE. Plan może być przyjęty jako element innych planów i programów (np. PGN).
12. Obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej gminy (na stronie głównej) informacji o aktualnej jakości powietrza, wprowadzonym stopniu zagrożenia (jeśli jest wprowadzony) oraz odnośnika do możliwości zgłoszenia naruszenia przepisów ochrony środowiska (ekointerwencji).
13. Zakup „zielonej” energii elektrycznej pochodzącej z OZE na potrzeby jst.

Obowiązki Krakowa

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji 100% źródeł ciepła oraz instalacji OZE na terenie gminy do końca 2020 roku. Aktualizacja bazy powinna odbywać się na zakończenie każdego kwartału, aby możliwe było kwartalne monitorowanie zmian z poziomu województwa.
2. Stworzenie i utrzymywanie stanowisk co najmniej 6 Ekodoradców. Zadaniem Ekodoradców powinno być:
 - a. Doradztwo dla mieszkańców w zakresie technologii OZE, źródeł ogrzewania, programów dofinansowania i wymagań uchwały antysmogowej,
 - b. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza,
 - c. Obsługa programu Czyste Powietrze, inicjowanie i obsługa inwestycji w zakresie programu Stop Smog.

3. Kontrole przepisów o ochronie środowiska, w tym ekointerwencji oraz kontroli systemowych:
 - a. Kontrole interwencyjne powinny być wykonywane w ciągu 12 godzin od zgłoszenia. Informacja o podjętych działaniach powinna trafić do osoby zgłaszającej ekointerwencję w ciągu 3 dni od zgłoszenia.
 - b. Kontrole systemowe powinny corocznie objąć wszystkie budynki, w których nie dokonano likwidacji instalacji na paliwa stałe.
4. Wsparcie na osób dotkniętych ubóstwem energetycznym poprzez realizację inwestycji w zakresie wymiany ogrzewania i/lub termomodernizacji z programu Stop Smog lub środków własnych. Liczba przeprowadzonych inwestycji powinna wynieść co najmniej 2% budynków w gminie w ciągu 3 lat.
5. Realizacja programu osłonowego dla najuboższych – dopłaty do wyższych kosztów ogrzewania dla osób objętych pomocą społeczną, które zmieniły ogrzewanie na niskoemisyjne.
6. Przeznaczenie co najmniej 1% wydatków budżetu na dopłaty do instalacji OZE lub termomodernizacje u mieszkańców.
7. Wszystkie nowe i modernizowane w zakresie energetycznym (ocieplenie, zmiana systemu energetycznego) przez gminę budynki publiczne od 2021 roku powinny być wyposażone w odnawialne źródła energii, natomiast od 2030 roku nowe i modernizowane budynki publiczne powinny być wykonane w standardzie zapewnienia zerowego bilansu energetycznego, jeżeli jest to technologicznie możliwe (ze względu na charakter budynku).
8. Nowo sporządzane lub aktualizowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego powinny zawierać analizę potencjalnych obszarów budowy farm fotowoltaicznych lub farm wiatrowych.
9. Kraków powinien opracować i przyjąć do końca 2021 roku plan zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP) według wytycznych KE. Plan może być przyjęty jako element innych planów i programów (np. PGN).
10. Przygotowanie szczegółowego planu wdrożenia Strefy Ograniczonej Emisji Komunikacyjnej w wersji pilotażowej do końca 2020 roku z ograniczeniem dla pojazdów dostawczych, ciężarowych i autobusów (szczegóły ograniczeń, zasięg strefy, wyłączenia w okresie przejściowym, lokalizacja oznakowań, plan kontroli).
11. Przygotowanie i wdrożenie przez miasto Kraków do końca 2021 roku systemu monitorowania emisji z transportu obejmującego:
 - a. System automatycznego pomiaru natężenia i struktury ruchu pojazdów oraz prędkości odcinkowych pojazdów (wykorzystanie systemu kamer rozpoznających numery rejestracyjne pojazdów),
 - b. Wykorzystanie modelowania natężenia i struktury ruchu dla wszystkich odcinków dróg w mieście oraz prowadzenie obliczeń prognostycznych,
 - c. Informacje o rzeczywistej emisji pojazdów według rodzajów pojazdów i kategorii Euro na podstawie zdalnych badań emisji z pojazdów,
 - d. Informacje o liczbie pasażerów na poszczególnych ciągach komunikacyjnych, określanie zmian zachowań komunikacyjnych,
 - e. Powiązanie z informacjami o stężeniach PM₁₀, PM_{2.5} i NO₂ w poszczególnych punktach pomiaru natężenia ruchu.
12. Obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej gminy (na stronie głównej) informacji o aktualnej jakości powietrza, wprowadzonym stopniu zagrożenia (jeśli jest wprowadzony) oraz odnośnika do możliwości zgłoszenia naruszenia przepisów ochrony środowiska (ekointerwencji).
13. Zakup „zielonej” energii elektrycznej pochodzącej z OZE na potrzeby jst.

Obowiązki powiatów

1. Koordynacja działań gmin w zakresie wykorzystania OZE i budownictwa energooszczędnego. Zatrudnienie Ekodoradcy ds. klimatu współpracującego z gminami i Urzędem Marszałkowskim. Działania:
 - a. Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk gmin na obszarze powiatu,
 - b. Inicjowanie wspólnych działań, projektów i akcji edukacyjnych.
 - c. Doradztwo dla gminnych ekodoradców w zakresie wykorzystania OZE i budownictwa energooszczędnego.
 - d. Wsparcie techniczne gmin w zakresie wdrażania neutralności klimatycznej dla szkół i budynków publicznych.
2. Dane o rocznych emisjach zanieczyszczeń do powietrza w wydawanych pozwoleniach na emisję oraz pozwoleniach zintegrowanych powinny być wprowadzane do wojewódzkiej bazy udostępnionej przez Urząd Marszałkowski. Dane należy wprowadzać i aktualizować w ciągu 30 dni od wydania pozwolenia lub jego zmiany.
3. Wszystkie nowe i modernizowane w zakresie energetycznym (ocieplenie, zmiana systemu energetycznego) przez powiaty budynki publiczne od 2021 roku powinny być wyposażone w odnawialne źródła energii, natomiast od 2030 roku nowe i modernizowane budynki publiczne powinny być wykonane w standardzie zapewnienia zerowego bilansu energetycznego, jeżeli jest to technologicznie możliwe (ze względu na charakter budynku).
4. Wydawane pozwolenia na budowę dla budynków mieszkalnych od 2021 roku powinny uwzględniać:
 - a. zakaz stosowania ogrzewania węglowego,
 - b. w przypadku kotłów lub ogrzewaczy na biomasę, obowiązek zastosowania instalacji o emisji pyłu do 20 mg/m³,
 - c. W przypadku kotłów na biomasę obowiązek zastosowania zbiornika buforowego,
 - d. W przypadku ogrzewaczy na biomasę, obowiązek zastosowania urządzeń z zamkniętą komorą spalania oraz zastosowania automatycznego sterowania podawania powietrza.
5. Prowadzenie kontroli każdej stacji diagnostycznej pojazdów co najmniej dwa razy w roku. Przeprowadzenie we współpracy z Policją co najmniej 10 rocznie akcji weryfikacji pojazdów wyjeżdżających ze stacji diagnostycznych.
6. Obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej powiatu (na stronie głównej) informacji o aktualnej jakości powietrza, wprowadzonym stopniu zagrożenia (jeśli jest wprowadzony) oraz odnośnika do możliwości zgłoszenia naruszenia przepisów ochrony środowiska (ekointerwencji).
7. Zakup „zielonej” energii elektrycznej pochodzącej z OZE na potrzeby jst.

Obowiązki przedsiębiorców

1. Przekazywanie informacji o zdarzeniach awaryjnych skutkujących emisją zanieczyszczeń do powietrza do systemu udostępnionego przez Urząd Marszałkowski. Informacje powinny zawierać określenie stopnia zagrożenia awarii według klasyfikacji:
 - a. stopień 1 - zdarzenie, którego oddziaływanie nie wykracza poza teren zakładu i nie stanowi poważnej awarii w rozumieniu Poś - informacja w ciągu 24 godzin od zdarzenia,
 - b. stopień 2 - zdarzenie, którego oddziaływanie wykracza poza teren zakładu, ale nie stanowi poważnej awarii w rozumieniu Poś - informacja w ciągu 3 godzin od zdarzenia,

- c. stopień 3 - zdarzenie będące poważną awarią w rozumieniu Poś - informacja w ciągu 1 godziny od zdarzenia.
- 2. Brak możliwości odstępstw od konkluzji BAT dla zakładów zlokalizowanych na obszarach przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza według aktualnej oceny GIOŚ.
- 3. Nowo wydawane i zmieniane pozwolenia na emisję i pozwolenia zintegrowane powinny wskazywać działania ograniczające emisję do powietrza z danego zakładu w przypadku wprowadzenia 3 stopnia zagrożenia w ramach PDK.

Działania krótkoterminowe

1 stopień

- Obowiązek przeprowadzenia kontroli prewencyjnych spalania odpadów i zakazanych paliw w co najmniej 5 budynkach dziennie w każdej gminie, dla gmin o liczbie mieszkańców pow. 20 tys. co najmniej 10 budynkach dziennie, dla gmin o liczbie mieszkańców pow. 50 tys. co najmniej 20 budynkach dziennie,
- Apel do mieszkańców o zaprzestanie eksploatacji kominków, ognisk, grilli.
- Zakaz spalania poza pozostałości roślinnych instalacjami.
- Zakaz stosowania dmuchaw do liści.

2 stopień

- Zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz w przedszkolach i szkołach,
- Obowiązek przeprowadzenia kontroli prewencyjnych spalania odpadów i zakazanych paliw w co najmniej 10 budynkach dziennie w każdej gminie, dla gmin o liczbie mieszkańców pow. 20 tys. co najmniej 20 budynkach dziennie, dla gmin o liczbie mieszkańców pow. 50 tys. co najmniej 50 budynkach dziennie,
- Zakaz eksploatacji kominków,
- Zakaz spalania poza instalacjami, w tym ognisk, grilli, pozostałości roślinnych, itp.
- Zakaz stosowania dmuchaw do liści,
- Dla Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza - zakaz wjazdu samochodów ciężarowych do centrum. (konieczne określenie obszaru zakazu w POP - np. dla Krakowa wewnątrz III obwodnicy).

3 stopień

- Zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz w przedszkolach i szkołach,
- Obowiązek przeprowadzenia kontroli prewencyjnych spalania odpadów i zakazanych paliw w co najmniej 10 budynkach dziennie w każdej gminie, dla gmin o liczbie mieszkańców pow. 20 tys. co najmniej 20 budynkach dziennie, dla gmin o liczbie mieszkańców pow. 50 tys. co najmniej 50 budynkach dziennie,
- Zakaz eksploatacji kominków,
- Zakaz eksploatacji urządzeń grzewczych na paliwa stałe (węgiel, biomasa) w przypadku możliwości zastosowania alternatywnego ogrzewania.
- Zakaz spalania poza instalacjami, w tym ognisk, grilli, pozostałości roślinnych, itp.
- Zakaz stosowania dmuchaw do liści,
- Zakaz prac drogowych i budowlanych związanych z emisją pyłu do powietrza.
- Dla Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza zakaz wjazdu samochodów ciężarowych do centrum. (konieczne określenie obszaru zakazu w POP - np. dla Krakowa wewnątrz IV obwodnicy)
- Dla Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza wprowadzenie bezpłatnej komunikacji publicznej.
- Wdrożenie ograniczeń dla zakładów przemysłowych określonych w pozwoleniach w przypadku wdrożenia 3 stopnia.
- Zakaz produkcji pyłacej – betoniarnie i produkcja cementu.